

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
'MODERN PHYSICAL CHEMISTRY FOR ADVANCED MATERIALS'
ПОСВЯЩЕННАЯ 100-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ Н. А. ИЗМАЙЛОВА

С 26 по 30 июня 2007 года в Харьковском национальном университете имени В. Н. Каразина прошла Международная конференция 'Modern Physical Chemistry for Advanced Materials' (MPC'07), посвященная 100-летию со дня рождения выдающегося советского физико-химика, члена-корреспондента АН УССР, заслуженного деятеля науки УССР, лауреата Государственной премии СССР в области науки, лауреата премии им. Д. И. Менделеева АН СССР, доктора химических наук, профессора Николая Аркадьевича Измайлова.

Конференция была организована Харьковским национальным университетом в сотрудничестве с Институтом физико-органической химии и углехимии НАН Украины имени Л. М. Литвиненко, НТК Институт Монокристаллов НАН Украины и отделением физической химии Украинского химического общества, при поддержке Международного союза чистой и прикладной химии (IUPAC), Национальной Академии наук Украины и Европейской ассоциации химических и молекулярных наук. Председателем Международного оргкомитета был академик НАН Украины А. Ф. Попов, сопредседателем – ректор Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина профессор В. С. Бакиров, председателем Международного научного комитета – академик Французской Академии наук Хр. Амато (Christian Amatore), сопредседателем – профессор Н. О. Мчедлов-Петросян. Подготовкой конференции занимались также Локальный оргкомитет (председатель – проректор Харьковского национального университета профессор Ю. В. Холин) и Программный комитет (председатель – профессор В. И. Лебедь).

Кроме ученых из Украины, России и других стран СНГ, в работе конференции приняли участие 170 представителей 23 различных стран. Рабочим языком конференции был английский.

Было заслушано девятнадцать пленарных докладов, посвященных главным образом проблемам нанохимии, микрогетерогенным системам, межфазным явлениям и хроматографии, а также супрамолекулярной химии и организованным растворам:

Е. Osawa, Japan: "Emergence of non-fullerene nanocarbons, nano-onions, and nanodiamonds"; A. F. Popov, Ukraine: "Design of green microorganized systems for decontamination of ecotoxigants"; C. Reichardt, Germany: "Pyridinium *N*-phenolate betaine dyes as empirical indicators of solvent polarity – some new findings"; C. Amatore (France): "Ultramicroelectrodes and biology of the living cells and living tissues: 'good' and 'bad' sides of oxidative stress"; O. Prezhdo, USA: "Time-domain *ab initio* studies of ultrafast excitation dynamics in nano-materials"; D. Klein, USA: "Defects and their properties in graphitic nanostructures"; A. Lattes, France: "Organized molecular systems as reaction media: a green alternative to the phase transfer catalysis"; V. Kalchenko, Ukraine (co-authors: V. Boyko, R. Rodik, S. Cherenok, S. Miroshnichenko, and A. Yakovenko): "Calixarene receptors of environmentally hazardous and bio-relevant molecules and ions"; N. O. Mchedlov-Petrosyan, Ukraine: "Protolytic reactions in self-assembled systems: differentiating influence of lyophilic nanosized dispersions"; N. Funasaki, Japan: "Physical chemistry of cyclodextrin complexes and pharmaceutical applications"; V. P. Georgiyevskiy (Ukraine): "Contribution of N. A. Izmailov to quality control and development of drugs"; M. Hojo (Japan): "Elucidation of specific ion-association in non-aqueous solution environments"; G. L. Kamalov, Ukraine (co-author: S. A. Kotlyar): "Structural and topological factors of the crown ethers interaction with neutral and charged 'guests'"; Yu. Kholin, Ukraine (co-authors: S. Myerniy and A. Panteleimonov): "Quantitative physico-chemical analysis of processes at interfaces of hybrid silica-organic materials"; V. G. Berezkin (Russia): "Invention of thin-layer chromatography by N. A. Izmailov and M. S. Shraiber and modern perspectives of TLC development"; E. Tyihak, Hungary (co-authors: E. Mincsovcics, Gy. Katay, Zs. Kiraly-Veghely, A. M. Moricz, and P.G. Ott): "BioArena: unlimited possibility of biochemical interactions in adsorbent layer after TLC/OPLC separation"; Yo. Gushikem, Brazil: "Synthesis and applications of functionalized silsesquioxanes polymers attached to organic and inorganic matrices"; J. Klinowski, U. K. (co-authors: D. Majda, R. Bell, and F. A. A. Paz): "Discovering new crystal architectures"; W. Schröer, Germany: "The liquid-liquid phase transition of ionic liquids in solution criticality and corresponding states".

В рамках конференції состоялось также шесть симпозиумов: Chromatography (руководители: Л. П. Логинова, В. Г. Березкин, А. И. Гризодуб и Э. Тияк), Material Science (руководители: В. И. Кальченко, В. Н. Зайцев и А. Валкариус), Solution Chemistry (руководители: В. Шрёер и М. Ходжо), Theoretical Chemistry (руководители: В. О. Черановский и А. И. Коробов), Photochemistry (руководитель: А. О. Дорошенко) и Electrochemistry, Kinetics and Catalysis (руководитель: Н. Фунасаки), на которых было заслушано в общей сложности 46 устных сообщений. В стендовой сессии было представлено 120 докладов.

Все доклады отражены в сборнике тезисов. По материалам конференции готовятся спецвыпуски журналов Pure and Applied Chemistry, Journal of Molecular Liquids и Журнала физической химии; часть статей готовится к публикации в Journal of Planar Chromatography, Functional Materials и в Вестнике Харьковского национального университета.

Перед началом конференции в Музее истории университета состоялась презентация книги «Научное наследие Н. А. Измайлова и актуальные проблемы физической химии» (675 стр.), изданной Харьковским национальным университетом при поддержке Ассоциации выпускников, преподавателей и друзей Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина. Книга открывается статьей, посвященной подробному анализу творческого пути Н. А. Измайлова и его вкладу в физическую химию, за которой следует полная библиография трудов ученого. Несколько страниц посвящены воспоминаниям современников о Н. А. Измайлове. Наряду с обзорными статьями ряда авторов книга включает статью В. Г. Березкина и И. И. Ашраповой «Воспроизведение первой работы по тонкослойной хроматографии Н. А. Измайлова и М. С. Шрайбер», а также второе (дополненное) издание монографии ученика Н. А. Измайлова, покойного профессора В. В. Александрова «Кислотность неводных растворов» (первое издание увидело свет в 1981 году). Кроме того, в связи со 180-летием со дня рождения одного из основоположников современной физической химии профессора Императорского Харьковского университета, академика Санкт-Петербургской академии наук Н. Н. Бекетова, книга содержит перепечатку статьи Н. А. Измайлова «Работы академика Н. Н. Бекетова в области физической химии и его курс «физико-химии» (1955). Каждый участник конференции получил экземпляр этой книги.

Кроме того, участники конференции ознакомились с достопримечательностями Харькова, а также совершили экскурсию в Полтаву и посетили дом-музей Репина в Чугуеве.

В. И. Лебедь, Н. О. Мчедлов-Петросян

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
“ХРОМАТОГРАФИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ АНАЛИЗА ОРГАНИЧЕСКИХ СОЕДИНЕНИЙ”

4 – 7 сентября в Киеве в Институте экогигиены и токсикологии им. Л. И. Медведя (ЭКОГИНТОКС) прошла Международная конференция “Хроматографические методы анализа органических соединений”, посвященная 100-летию со дня рождения Н. А. Измайлова. Инициатором созыва и активным организатором проведения конференции был ученик Измайлова, заведующий отделом ЭКОГИНТОКСа, доктор биологических наук В. Д. Чмил. Организаторы конференции – Министерство здравоохранения Украины, Национальная академия наук Украины, ЭКОГИНТОКС, Государственный научный центр лекарственных средств МЗО и НАН Украины (ГНЦЛС), Научный совет НАН Украины по аналитической химии.

На первом пленарном заседании были представлены доклады “Жизнь и научная деятельность Н. А. Измайлова” (проф. В. И. Лебедь, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина), “Вклад Измайлова в создание, производство и контроль качества лекарственных средств” (член-кор. НАНУ, директор ГНЦЛС, проф. В. П. Георгиевский), “Развитие научных идей Н. А. Измайлова в современном хроматографическом анализе токсических органических веществ” (доктор биологических наук В. Д. Чмил, ЭКОГИНТОКС).

В докладах на секционных заседаниях и стендовых докладах рассматривались в основном методы хроматографического определения токсических веществ в воде, сельскохозяйственном и продовольственном сырье, пищевых продуктах, лекарственных средствах, объектах окружающей среды, биологических средах.

В работе конференции приняли участие около 100 ученых из Украины, России, Белоруссии.

В. И. Лебедь

ПРО РОБОТУ СЕСІЇ НАУКОВОЇ РАДИ НАН УКРАЇНИ
З ПРОБЛЕМИ «АНАЛІТИЧНА ХІМІЯ»

14-17 травня 2007 р. в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна відбулася Сесія Наукової ради НАН України з проблеми «Аналітична хімія».

В роботі Сесії прийняло участь 82 делегати, які представляли заклади Національної Академії наук: Інститут колоїдної хімії та хімії води ім. Думанського (Київ); НТК “Інститут монокристалів” (Харків); Фізико-хімічний інститут ім. О.В. Богатського (Одеса), 7 класичних університетів України, 14 інших вищих навчальних закладів, галузеві науково-дослідні інститути та інші установи. Зустріч аналітиків України, що відбувається щорічно, на цей раз набула міжнародного характеру: в роботі Сесії прийняли участь гості з Росії — д.х.н., професор В. М. Островська (Інститут загальної та неорганічної хімії ім. М.С. Курнакова РАН, Москва) та д.х.н., професор В. І. Вершинін (Омський державний університет).

Роботу Сесії відкрив ректор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна проф. В. С. Бакіров, звернувшись з вітальним словом до учасників. У виступі Голови Наукової ради д.х.н., проф. В. М. Зайцева (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) було підсумовано результати роботи Наукової ради та наукових колективів за 2006 рік, зокрема, відмічено, що заснований в 2006 р. журнал «Методи і об’єкти хімічного аналізу» набув статусу фахового видання з хімічних наук. 40-річчю з дня створення кафедри хімічної метрології та спогадам про її засновника, професора М. П. Комаря було присвячено виступи проф. Л. П. Логінової та проф. М. О. Мchedлова-Петросяна. Програму урочистого засідання продовжили вітання гостей: 40-річчя кафедри хімічної метрології співпало з 70-річчям проф. О. А. Бугаєвського, одного з найстаріших викладачів факультету, автора кількох монографій з обчислень хімічних рівноваг у розчинах. Під керівництвом О. А. Бугаєвського захистили кандидатські дисертації Н. Р. Сумська, Л. Є. Нікішина, Т. П. Мухіна, Н. Є. Фоміна, В. О. Круглов, Ю. В. Холін, Євангелія Ділаверакі, Хуарі Зухейр, Н. Л. Хіменко. Протягом 1987-1997 років Олександр Анатолійович був головним редактором Вісника ХДУ, Серія Хімія. Хіміки-аналітики України добре знають і цінують роботи Олександра Анатолійовича, визнають його авторитет в області математичних методів дослідження хімічних процесів.

Окреме засідання Сесії було присвячено апробації кандидатських та докторських дисертацій. В обговоренні Сесія констатувала помітну активізацію роботи над кандидатськими дисертаціями за спеціальністю 02.00.02 — аналітична хімія. Однак відмічено, що дисертаційні дослідження в багатьох випадках охоплюють лише традиційну для вітчизняної аналітичної хімії тематику і виконуються за рутинними схемами.

На засіданні секцій «Викладання аналітичної хімії та Болонський процес» та «Метрологія, сертифікація і стандартизація» як найгострішу проблему хіміко-аналітичної освіти вже не вперше називали те, що лабораторна база університетів не відповідає потребам підготовки фахівців для сучасного хімічного аналізу. В той же час, як показали дослідження доц. О. М. Захарії (Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова), серед персоналу багатьох випробувальних і калібрувальних лабораторій в галузі контролю хімічного складу багато хто не має хімічної освіти, що створює проблеми при проведенні раундів професійного тестування. Відмічено, що впровадження кредитно-модульної системи в організацію навчального процесу мало негативним наслідком скорочення об’єму викладання аналітичної хімії та інших хімічних дисциплін у навчальних закладах нехімічного профілю.

Сесія прийняла рекомендації, націлені на покращення підготовки студентів в галузі аналітичної хімії, подальшу координацію наукових досліджень та співробітництва, пропаганду досягнень наукових колективів, поліпшення інформаційного забезпечення з питань хімічного аналізу, викладання аналітичної хімії та хемометрики. Учасники Сесії підтримали висунення на здобуття Державної премії України роботи колективу авторів за участю В. М. Зайцева, А. К. Трохимчука, Ю. В. Холіна та ін.

Л. П. Логінова, В. М. Зайцев